

Onderzoek flora en fauna beheersgebied Groningen Seaports

monitoring 2014

buro bakker adviesburo voor ecologie

**Onderzoek flora en fauna
beheersgebied Groningen Seaports**
monitoring 2014

Status

Definitief

Datum

3 maart 2015

Handtekening

Harold Steendam

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Gebiedsbeschrijving	5
1.3 Leeswijzer	6
2 Methode	7
2.1 Onderzoeksgebied	7
2.2 Onderzochte soorten en soortgroepen	8
2.2.1 Flora	9
2.2.2 Vogels	9
2.2.3 Vleermuizen	10
2.2.4 Overige zoogdieren	10
3 Resultaten en interpretatie	13
3.1 Flora	13
3.1.1 Haventerrein Eemshaven	13
3.1.2 Haventerrein Delfzijl	15
3.1.3 Rode lijstsoorten	18
3.2 Vogels	19
3.2.1 Haventerrein Eemshaven	19
3.2.2 Haventerrein Delfzijl	20
3.3 Vleermuizen	22

3.3.1	Haventerrein Eemshaven	22
3.3.2	Haventerrein Delfzijl	23
3.4	Waterspitsmuis	23
3.4.1	Haventerrein Eemshaven	23
3.4.2	Haventerrein Delfzijl	24
3.5	Steenmarter	24
3.5.1	Haventerrein Eemshaven	24
3.5.2	Haventerrein Delfzijl	25
4	Vervolgprocedures	27
4.1	Relevante regelgeving	27
4.2	Vervolgprocedures per soort en per locatie	28
4.2.1	Havengebied Delfzijl	29
4.2.2	Havengebied Eemshaven	29
5	Literatuur en bronnen	31
Bijlage 1	Verspreiding flora	33
Bijlage 2	Verspreiding vogels	39
Bijlage 3	Verspreiding zoogdieren	41

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Groningen Seaports (GSP) is de beheerder van twee zeehavens in het noordoosten van de provincie Groningen (Delfzijl, Eemshaven). GSP is verantwoordelijk voor de uitgifte van terreinen en beheer van infrastructuur. De werkwijze hiervoor moet in overeenstemming zijn met de vigerende wet- en regelgeving voor natuurbescherming. Hiervoor maakt GSP onder meer gebruik van:

- gedragscode natuurvriendelijk werken;
- ontheffing Tijdelijke Natuur;
- groen- en natuurplan

Om de terreinen te beheren en uit te geven voor economische ontwikkeling en om daadwerkelijk samen met de natuur de havens verder in te kunnen richten wil GSP weten waar welke natuurwaarden aanwezig zijn, zodat er ook rekening mee gehouden kan worden. Buro Bakker is al vanaf 2003 periodiek betrokken bij het uitvoeren van onderzoek van flora en fauna in beide haventerreinen. In 2014 is Buro Bakker wederom gevraagd om de monitoring van beschermde flora en fauna te verzorgen. In deze rapportage wordt verslag gedaan van deze monitoring.

1.2 Gebiedsbeschrijving

Haventerrein Delfzijl

Het havengebied Delfzijl laat zich kenmerken als een zeekleilandschap met enkele (restanten van) nederzettingen op wierden. Een fraai voorbeeld van zo'n nederzetting is het dorpje Weiwerd. Op veel van deze locaties is de bebouwing geheel verdwenen, maar is de voormalige erfbeplanting nog aanwezig. Een groot deel van het onderzoeksgebied nog in agrarisch gebruik als akkerbouwgrond. Een ander deel van het onderzoeksgebied is inmiddels al enige tijd in voorbereiding als toekomstig industriegebied en is opgespoten met zand en ligt braak. Op deze percelen heeft zich een spontane vegetatie kunnen ontwikkelen. De aanwezigheid van bomen is beperkt tot de locaties met voormalige erfbeplanting, de omgeving van Weiwerd en laanbeplanting langs wegen.

Haventerrein Eemshaven

De oorsprong van het havengebied van de Eemshaven ligt in de jaren zeventig van de vorige eeuw toen het gebied werd opgespoten met zand. Het is een vrijwel geheel boomloos gebied. Alleen in de oostelijke havenlob is door jarenlang braak liggen van terreindelen plaatselijk een opslag van struweel en kleine bosjes ontstaan. Een deel van het gebied is door recentelijke uitbreiding toegevoegd aan het havengebied en bestaat uit grootschalig akkerbouwgebied. In het akkerbouwgebied liggen twee oude boerderijen. In de periode 2006 tot en met 2010 is in verschillende fases een ecostrook aangelegd ter compensatie van het verdwijnen van groeiplaatsen van de Groenknolorchis en andere orchideeën en het verdwijnen van leefgebied van de Waterspitsmuis. De ecostrook is gelegen langs de Synergieweg, in de oostelijke havenlob.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van dit rapport is als volgt:

- **H.1. Inleiding.** Aanleiding, doel en opzet van het onderzoek;
- **H.2. Methode.** Keuze van onderzochte soorten en soortgroepen en een beschrijving van de gevolgde onderzoeksmethodiek;
- **H.3. Resultaten en interpretatie.** Presentatie en interpretatie van het voorkomen van alle aangetroffen relevante soorten en soortgroepen;
- **H.4. Vervolgprocedures.** Beschrijving van de vervolgprocedures voor locaties met beschermde soorten;
- **H.5. Bronvermelding.** Gebruikte literatuur en geraadpleegde internetpagina's.
- **Bijlagen.** Voor alle relevante soorten zijn verspreidingskaarten opgenomen in de bijlagen.

2 | Methode

2.1 Onderzoeksgebied

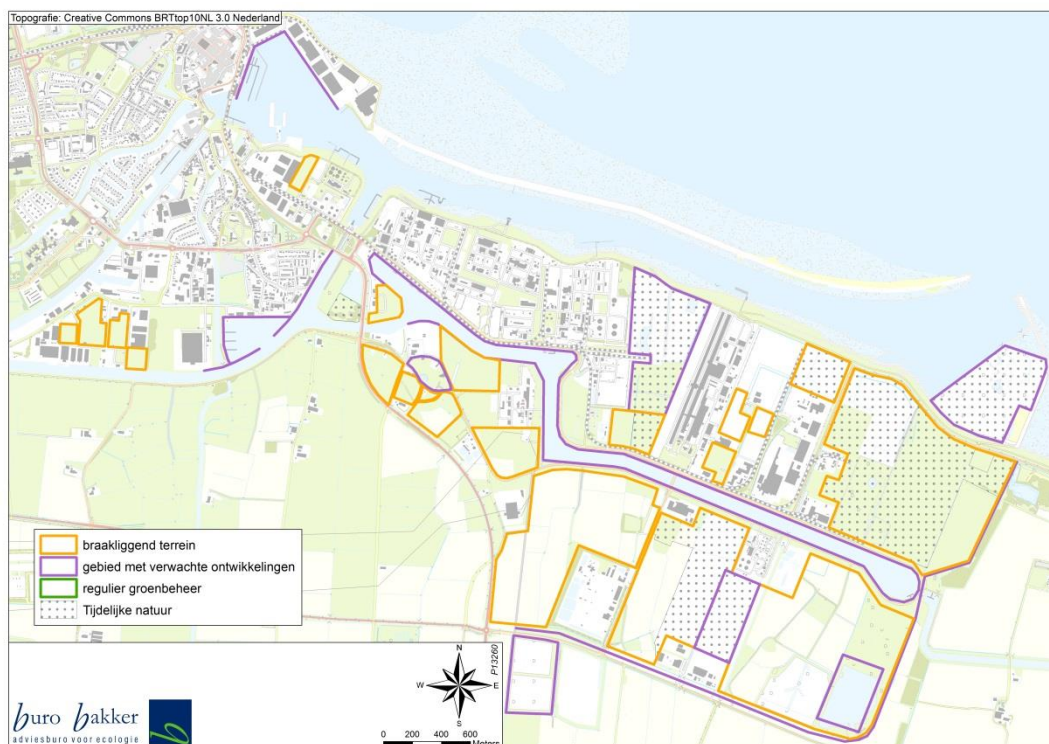
Het onderzoeksgebied bestaat uit het haventerrein van de zeehavens van Delfzijl en de Eemshaven. Meer specifiek gaat het om de terreinen die nog niet zijn uitgegeven door GSP en om groenstructuren (bermen en bermsloten) langs wegen en kanalen. De terreinen die zijn ingericht als tijdelijke natuur zijn ook onderdeel van het onderzoeksgebied. Binnen het onderzoeksgebied zijn op basis van informatie van GSP gebiedsdelen met de volgende eigenschappen te onderscheiden:

- braakliggend terrein;
- gebied met verwachte ontwikkelingen;
- gebied met regulier groenbeheer.

Een overzicht van de onderzochte gebieden is weergegeven in figuur 1 voor de Eemshaven en in figuur 2 voor Delfzijl. Het onderscheid in de verschillende typen is aangegeven door Groningen Seaports op basis van een inventarisatie eind 2013.

Figuur 1 Ligging van de onderzochte gebieden in het havengebied Eemshaven.

Figuur 2 Ligging van de onderzochte gebieden in het havengebied van Delfzijl.

2.2 Onderzochte soorten en soortgroepen

De monitoring richt zich in eerste instantie op het in beeld brengen van soorten met een juridisch zwaardere bescherming (zogenaamde tabel 2 en 3 soorten). Daarnaast heeft de monitoring betrekking op broedvogels met nesten die een jaarronde bescherming genieten. Op basis van opgedane gebiedskennis tijdens een groot aantal projecten in beide gebieden is een inschatting gemaakt van de te onderzoeken soorten (zie tabel 1). Naast deze soorten is een indicatieve inventarisatie uitgevoerd van rode-lijstsoorten.

Tabel 1 Onderzochte soortgroepen in de haventerreinen van Groningen Seaports in 2014.

Soortgroep	In het verleden waargenomen soorten	
	tabel 2	tabel 3
Flora	Rietorchis, Moeraswespenorchis en Vleeskleurige orchis	Groenknolorchis
Vogels		Buizerd, Ransuil en Roek
Vleermuizen		Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Twee-kleurige vleermuis en Watervleermuis
Overige zoogdieren	Steenmarter	Waterspitsmuis

2.2.1 Flora

Kansrijke locaties zijn volledig te voet geïnventariseerd. Waarnemingen van beschermde planten zijn met een GPS ingemeten en het aantal exemplaren is per inmeting geteld of ingeschat. Het onderzoek naar beschermde flora is uitgevoerd in twee periodes. De eerste periode (10, 11 en 16 juni) vond plaats in de bloeiperiode van de meest soorten beschermde flora. Op 10 juni werd het haventerrein van de Eemshaven in zijn geheel onderzocht. De overige dagen zijn besteed in het haventerrein van Delfzijl. In aanvulling hierop is in de tweede periode (29 augustus) gericht gezocht naar groeiplaatsen van *Parnassia* in het havengebied van Delfzijl.

2.2.2 Vogels

Het onderzoek naar vogels is gericht op het in kaart brengen van soorten met een jaarrond beschermde nestplaats. Omdat binnen het onderzoeksgebied geen bebouwing aanwezig is, is het gehele onderzoek gericht op gebiedsdelen met een hogere opgaande begroeiing. De onderzoeksinspanning in het vrijwel boomloze haventerrein van de Eemshaven is daarom beperkt tot de erfbeplanting van de twee boerderijen in Eemshaven zuidoost en een paar kleine bosjes. In het havengebied van Delfzijl zijn alle bosjes van enige omvang en is alle bermbeplanting onderzocht op de aanwezigheid van nesten van roofvogels, uilen en koloniebroeders.

Naast een volledige inventarisatie van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen is een meer indicatieve inventarisatie uitgevoerd van Rode-lijstsoorten.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen met bezoekdata ten behoeve van de broedvogelinventarisatie.

Tabel 2 Bezoekschema broedvogelinventarisatie Eemshaven en Delfzijl 2014.

Datum	dagdeel	begin + eind	deelgebied
3 april 2014	ochtend	9:00u-14:00u	Delfzijl
14 april 2014	ochtend	7:30u-9:30u	Eemshaven
29 april 2014	ochtend	8:00u-9:30u	Eemshaven
13 mei 2014	ochtend	7:30u-11:45u	Delfzijl
26 mei 2014	nacht	21:35u-00:25u	Eemshaven
17 juni 2014	nacht	22:00u-1:00u	Delfzijl

2.2.3 Vleermuizen

De vleermuisinventarisatie vonden plaats vanaf zonsondergang op dagen die geschikt zijn voor vleermuisonderzoek. Op dergelijke dagen is de temperatuur ten minste 10°C, het is droog en er staat geen harde wind. Vanwege het grote oppervlak heeft een aanzienlijk deel van het onderzoek plaats gevonden vanuit de auto. Plekken met veel vleermuisactiviteit zijn (meerdere malen) te voet onderzocht. De nadruk is gelegd op het vaststellen van verblijfplaatsen, vliegroutes en belangrijke jachtgebieden. Er is gebruik gemaakt van een Petterson D240x batdetector en een Roland R-05 geluidsrecorder.

Tabel 3 Bezoek en data tbv van vleermuizen in de Eemshaven en Delfzijl 2014.

Datum	deelgebied	Zon onder	begin + eind	weersomstandigheden
23 mei 2014	Delfzijl	21:39	21:29u-00:18u	16°C, WK 2 Z, Onbewolkt
26 mei 2014	Eemshaven	21:43	21:37u-00:24u	18°C, WK 4 N, Zwaar bewolkt
06 juni 2014	Delfzijl	21:55	21:30u-00:15u	15°C, WK 1 ZZW, Onbewolkt
17 juni 2014	Eemshaven	22:02	22:14u-02:00u	15°C, WK 2 N, Half bewolkt
24 juni 2014	Eemshaven	22:04	21:58u-00:35u	16°C, WK 2 NO, Zwaar bewolkt
25 juni 2014	Eemshaven	22:04	22:19u-00:24u	16°C, WK 2 NO, Zwaar bewolkt
02 juli 2014	Delfzijl	22:02	22:33u-00:55u	15°C, WK 0, Licht bewolkt
03 juli 2014	Delfzijl	22:02	22:22u-01:05u	18°C, WK 0, Licht bewolkt
26 aug 2014	Eemshaven	20:40	20:53u-23:51u	15°C, WK NO 1, Onbewolkt
28 aug 2014	Delfzijl	20:36	20:39u-23:08u	15°C, WK O 2, Zwaar bewolkt
23 sep 2014	Eemshaven	19:36	19:50u-23:19u	14°C, WK NO 2, Zwaar bewolkt
25 sep 2014	Delfzijl	19:31	19:30u-23:24u	15°C, WK Z 2, Geheel bewolkt

2.2.4 Overige zoogdieren

Waterspitsmuis

Onderzoek naar de Waterspitsmuis is uitgevoerd met behulp van lifetraps van het type Longworth. Het onderzoek is uitgevoerd in oktober 2014. In de regel zijn muizenpopulaties in de nazomer het grootst, waardoor in die periode de samenstelling van de muizenpopulaties het beste kunnen worden onderzocht. In Delfzijl is de grootste onderzoeksinspanning geleverd in de slibdepots omdat hier de verwachting op het voorkomen van Waterspitsmuizen het grootst is. In de Eemshaven heeft het onderzoek zich vooral toegespitst op sloten met een hoge oevervegetatie. Op beide locaties zijn 80 vallen geplaatst. De vallen zijn gevuld met hooi en voedsel (meelwormen, appel, wortel en knaagdierenvoer) en na een prebait-periode van enkele dagen is het vangstmechanisme ontgrendeld. Daarna zijn de vallen driemaal om de 12 uur gecontroleerd.

In de Eemshaven zijn 8 raaien geplaatst van 10 vallen. Raai 8 bestond uit 5 vallen paren. In de raaien 1 t/m 7 werden 10 vallen op een rij geplaatst (10x1). Voor een overzicht van de vallen zie figuur 3. In Delfzijl zijn 4 raaien van 20 vallen geplaatst. Alle raaien werden in paren geplaatst (10x2).

Figuur 4 toont de ligging van de raaien in het Havengebied Delfzijl.

Figuur 3 Locaties van de raaien in de Eemshaven. Locatie 8 (inzet linksonder) bevindt zich bij VOPAK.

Figuur 4 De locaties van de raaien in Haventerrein Delfzijl.

Steenmarter

Het onderzoek naar de Steenmarter is uitgevoerd door op strategische plaatsen te posten en door op geschikte locaties te zoeken naar sporen. Omdat bebouwing in principe niet tot het onderzoekgebied behoort zijn in pandige inspecties niet uitgevoerd. Het onderzoek is gecombineerd met de nachtronden ten behoeve van broedvogels en de nachtronden ten behoeve van vleermuizen.

3 | Resultaten en interpretatie

3.1 Flora

3.1.1 Haventerrein Eemshaven

In het havengebied zijn de beschermde plantensoorten Groenknolorchis, Moeraswespenorchis, Rietorchis, Vleeskleurige orchis en Steenanjer aangetroffen. Deze soorten worden hieronder nader besproken. De locaties van de aangetroffen soorten is weergegeven in de bijlage.

Groenknolorchis

De Groenknolorchis blijkt nog aanwezig te zijn in de ecostrook, zowel in fase 1 als in fase 2. In fase 1 betrof het een door konijnen afgegraasd exemplaar in de noordpunt. Hier waren voor deze soort nog vrij goede groeiomstandigheden omdat het een schraal milieu betreft, wat vrijwel niet in contact staat met het relatief voedselrijke en zilte grondwater (Buro Bakker, 2013a). De soort werd hier begeleid door alle andere in de Eemshaven aangetroffen orchideeënsoorten. Het beheer zoals beschreven in de gedragscode natuurvriendelijk werken voor locaties met beschermde soorten blijft hier van toepassing. Dat betekent dat de vegetatie moet worden gemaaid en dat het maaisel meteen wordt afgevoerd in de periode na zaadzetting (september). Klepelen van de vegetatie is een ongunstige beheermaatregel voor de Groenknolorchis.

Figuur 5 Impressie van de groeiplaats van de Groenknolorchis in fase 2 van de ecostrook. De twee exemplaren zijn rood omcirkeld. Foto: Rudy Offereins.

De tweede groeiplaats voor de Groenknolorchis was aanwezig in fase 2 van de ecostrook, maar opmerkelijk genoeg in het voor de Waterspitsmuis ingerichte deel (zie figuur 5). De soort stond hier met twee exemplaren in een relatief laag gelegen en schraal deel, waar waarschijnlijk regenwater

voor enige tijd blijft staan. Het omringende milieu was namelijk aanmerkelijk droger en niet optimaal voor deze soort. Het betreft hier dan ook geen duurzame groeiplaats.

Moeraswespenorchis

De Moeraswespenorchis komt voor in de noordpunt van fase 1 van de ecostrook en vooral op de hogere delen van fase 2. Op deze laatste locatie betreft het zowel het voor de Groenknolorchis als voor de Waterspitsmuis ingerichte deel. Plaatselijk is de soort algemeen in het onder het regulier groenbeheer vallende deel van het onderzoeksgebied, ten zuidwesten van de Eemscentrale. Hier bevindt de soort zich met name in de lagere (en daarmee vochtigere) en niet verzuurde en vervilde delen van het terrein.

Rietorchis

Omdat het de minst kritische soort is, is de Rietorchis de meest voorkomende zwaarder beschermde soort in het Eemshavengebied. De soort is vrij algemeen in de hoger gelegen delen in de ecostrook en algemeen in de vochtige gebiedsdelen ten zuidwesten van de Eemscentrale. De soort staat hier ook in de wegbermen.

Vleeskleurige orchis

De Vleeskleurige orchis is uitsluitend aangetroffen in de noordpunt van de ecostrook. Hier staan nog enkele exemplaren in een vrij droog en schraal milieu (zie figuur 6). De soort kan zich handhaven in relatief droge, maar wel schrale milieus, ook als deze wat graziger zijn.

Figuur 6 Vleeskleurige orchis (linksonder) met enkele Rietorchissen in het Eemshavengebied. Foto: Rudy Offereins.

Steenanjer

Een verrassende vondst was die van de Steenanjer in een schraal en vrij droog gebiedsdeel met een ijle vegetatie ten zuidwesten van de Eemscentrale en ten zuiden van het schakelstation. Er stonden hier ten minste 38 bloeiende exemplaren (zie figuur 7). In tegenstelling tot de overige soorten is de Steenanjer nog niet eerder in het Eemshavengebied aangetroffen. Het lijkt één van de noordelijkste groeiplaatsen van deze soort in Nederland te zijn (Stichting Floron, 2011). De dichtstbijzijnde groeiplaatsen in Nederland bevinden zich in Oost-Groningen (Westerwolde), maar de soort komt waarschijnlijk ook in Duitsland, langs de Eems, voor (Weeda et al., 1985).

Figuur 7 Impressie van de groeiplaats van de Steenanjer in de Eemshaven. Inzet: detail van de bloeiwijze van deze soort. Foto: Rudy Offereins.

3.1.2 Haventerrein Delfzijl

Grote keverorchis

De grootste verrassing tijdens het flora-onderzoek betrof de vondst van ten minste 18 Grote keverorchissen in een braakliggend terrein in het noordoosten van het onderzoeksgebied, ten noorden van de zwaairom in de Oosterhornhaven (zie figuur 7). Het betreft hier mogelijk de tweede recente vindplaats in de provincie Groningen (Stichting Floron, 2011). De soort werd hier begeleid door hoge aantallen van de Rode lijstsoorten Geelhartje, Rond wintergroen en Kamgras. Dit zijn alle soorten van een uitgesproken schraal en relatief droog milieu. De specifieke groeiplaats van de Grote keverorchis is te droog is voor orchideeënsoorten als Moeraswespenorchis of Rietorchis. Deze zijn hier dan ook niet aangetroffen.

Bij uitblijven van beheer zal de groeiplaats snel overwoekeren met Grauwe Wilg en Kruipwilg; van beide soorten waren erg veel kiemen aanwezig. Voor Riet is het substraat naar verwachting te zandig, deze verruiger komt hier sporadisch voor, maar is dominant algemeen in de directe omgeving. De groeiplaats lijkt ideaal voor de middelzwaar beschermde soort Parnassia, maar deze is hier, ondanks gericht zoeken, niet aangetroffen.

Figuur 8 Twee Grote keverorchissen in het noordoosten van het haven-terrein van Delfzijl. Direct rechts van de planten zijn de witte bloemen van Geelhartje zichtbaar. Foto: Rudy Offer-eins.

Moeraswespenorchis

De Moeraswespenorchis is met enige exemplaren aangetroffen op een braakliggend terrein in Farmsum (net buiten het feitelijke onderzoeksgebied, maar wel in een grazig braakliggend gebieds-deel) en met enige honderden in het noordoosten van het onderzoeksgebied, ten oosten van de Valgenweg en ten zuiden van de Oterdumer Driehoek. Op de laatste locatie bevinden de planten zich in een onbeheerd en daardoor verviltend en verruigend rietland en waren uitsluitend vegetatief aanwezig. Bij gelijkblijvend beheer zal deze groeiplaats verdwijnen.

Ten oosten van de Valgenweg bevindt zich een forse populatie van deze soort, met clusters van tientallen tot honderden exemplaren, begeleid door nog hogere aantallen Rietorchissen, in een vochtig grasland met een ijle rietvegetatie. Dit gebied wordt jaarlijks gemaaid, wat de bestendigheid van deze populatie bevordert.

In vergelijking met het onderzoek in 2010 (Buro Bakker, 2011) is de Moeraswespenorchis toegenomen in het grote braakliggende gebied ten zuiden van de Oterdumer Driehoek, al wordt een deel van de populatie daar bedreigd door afwezigheid van beheer.

Rietorchis

Ook in het havengebied van Delfzijl is de Rietorchis veruit de algemeenste beschermde soort. Clusters van vele honderden tot duizenden exemplaren komen voor ten noordoosten van Weiwerd, ten oosten van de Valgenweg (zie figuur 10) en in het grote braakliggende gebied ten zuiden van de Oterdumer Driehoek. Daarnaast komt de soort in relatief lagere aantallen nog voor in Farmsum, in terreinen ten oosten van Klesch Aluminium Delfzijl BV (voormalig Aldel) en ten zuiden van de Oosterhornhaven, maar ook hier gaat het nog om clusters van vele tientallen exemplaren. De soort komt

voornamelijk voor in vochtige graslanden met een ijle rietbegroeiing. Bij een hoge bedekking van Riet of te droge omstandigheden ruimt deze orchidee het veld. In vergelijking met het onderzoek in 2010 (Buro Bakker, 2011) is de Rietorchis toegenomen in het gebied ten zuiden van de Oosterhornhaven. In het gebied ten noordoosten van Weiwerd lijkt de soort nog even algemeen te zijn.

Figuur 9 *Moeraswespenorchis* ten oosten van de Valgenweg. Foto: Rudy Offereins.

Figuur 10 Hoge aantallen Rietorchissen ten oosten van de Valgenweg te Delfzijl. Foto: Rudy Offereins.

Vleeskleurige orchis

Net als in 2010 (Buro Bakker, 2011) werden hoge aantallen van de Vleeskleurige orchis aangetroffen in een kruidenrijk grasland ten noordoosten van Weiwerd. Dit grasland wordt door enkele pony's begraasd en gemaaid (zie figuur 11). De populatie vormt de noord- en westgrens van een door Rietorchissen gedomineerd gebiedsdeel. Ten opzichte van 2011 lijken de aantallen Vleeskleurige orchissen hier licht te zijn toegenomen; er staan nu circa 400 exemplaren.

De in 2011 aanwezige Vleeskleurige orchissen ten noorden van de zwaai kom in de Oosterhornhaven zijn in 2014 niet aangetroffen. Dit terreindeel, waar in 2011 ook nog Moeraswespenorchis, stond, was inmiddels verzuurd als gevolg van stagnerend regenwater.

Figuur 11 Door pony's begraasd grasland ten noordoosten van Weiwerd met o.a. Vleeskleurige orchis (lichtroze), Rietorchis, Kamgras en Rode klaver. Foto: Rudy Offereins.

3.1.3 Rode lijstsoorten

Soorten van de Rode lijst zijn in meerderheid aangetroffen in delen van de onderzoeksgebieden die zijn opgespoten en braak liggen. Uitzondering hierop vormen Zeeweegbree en Zeealsem, die met enige exemplaren aanwezig zijn in de meer slikkige delen van de Oterdumer Driehoek.

In het gebied ten oosten van de voormalige Aldel komt Geelhartje plaatselijk zeer veel voor. In de zandige delen van het gebied ten oosten van de Valgenweg is Geelhartje eveneens plaatselijk algemeen. Dit geldt ook voor Rond wintergroen, Kamgras en, in het uiterste oosten van dit gebied, Dwergviltkruid. Ten noordoosten van Weiwerd kom Kamgras veel voor.

In de Eemshaven is Stijve ogentroost aangetroffen in het noordelijke deel van de ecostrook en plaatselijk ten zuidwesten van de Eemscentrale.

3.2 Vogels

3.2.1 Haventerrein Eemshaven

In het haventerrein van de Eemshaven zijn drie soorten vogels met jaarrond beschermde nestplaats waargenomen. Deze soorten worden hieronder behandeld.

Ransuil

In het onderzoeksgebied is eenmaal een Ransuil waargenomen. Het betrof een waarneming in de nacht van 24 op 25 juni van een adulte vogel en enkele jonge takkelingen in de omgeving van de Eemscentrale. De waarschijnlijke nestplaats ligt in de bosjes rondom de moerasplassen. Het foerageergebied van de betreffende Ransuil bestaat waarschijnlijk uit het hele onbebouwde terrein in het oostelijke havengebied van de Eemshaven. In de erfbeplanting rondom boerderij Landlust (Eemshaven zuidoost) is in 2010 een broedende Ransuil vastgesteld. Ten behoeve van de ontheffingsprocedure voor ontwikkelingen in het gebied is op 29 april 2014 de erfbeplanting van boerderij Landlust beoordeeld op de aanwezigheid van nesten die in potentie geschikt zijn voor Ransuilen (oude kraaiennesten) en sporen die de aanwezigheid van de soort aantonen (zoals braakballen en uitwerpselen). Tijdens de inspectie is aangetoond dat de Ransuil niet meer broedt op het terrein van Landlust. In de beplanting zijn twee grotere nesten aanwezig die beide in verval zijn geraakt en daardoor ongeschikt zijn voor broedende Ransuilen.

Buizerd

Een nest van een Buizerd werd aangetroffen in een bosje tussen de N33 en de Robbenplaatweg. Het nest ligt buiten het terrein van Groningen Seaports. Op de terreindelen van Groningen Seaports zijn geen broedende Buizerds vastgesteld. Het gebied is grotendeel ongeschikt als broedgebied voor de Buizerd, vanwege het ontbreken van bosjes van enige omvang en ouderdom. Het gehele oostelijke havengebied, inclusief een deel van het akkerbouwgebied tussen de Eemshaven en het gehucht Oudeschip functioneert waarschijnlijk als foerageergebied de Buizerd.

Kerkuil

De Kerkuil is eenmaal waargenomen. De waarneming heeft betrekking op een foeragerende Kerkuil op 26 mei in het oostelijke deel van het havengebied, nabij het schakelstation. De exacte broedlocatie kon tijdens het onderzoek niet worden achterhaald. Geschikte broedlocaties in de omgeving van de waarneming zijn aanwezig in het schakelstation, in de Eemscentrale of in de bebouwing aan de Robbenplaatweg. Tijdens onderzoek ten behoeve van ontwikkelingen in Eemshaven zuidoost is in de boerderijen Landlust en Morgenster (2010 en 2011) geen broedende Kerkuil vastgesteld. Foeragerende Kerkuilen kunnen echter op grote afstand van hun nestplaatsen worden aangetroffen. Het is waarschijnlijk dat de Kerkuil buiten het onderzoeksgebied broedt en (delen van) het havengebied gebruikt als foerageergebied.

Overige soorten

In het haventerrein van de Eemshaven zijn de volgende soorten van de Rode lijst vastgesteld: Gele kwikstaart, Graspieper, Slobeend, Tureluur, Veldleeuwerik en Visdief. Dichtheden van deze soorten zijn laag. De Visdief was in een gemengde kolonie met Noordse stern en Kokmeeuw aanwezig op een parkeerterrein en oude spoorlijn in het westelijke havengebied (Sealane Cold Storage BV). Even buiten de begrenzing van het onderzoeksgebied is een Roerdomp vastgesteld in het moerasplassengebied in het oostelijke deel van het havengebied.

3.2.2 Haventerrein Delfzijl

In het haventerrein van Delfzijl zijn drie soorten vogels met jaarrond beschermde nestplaats waargenomen. Deze soorten worden hieronder behandeld.

Buizerd

In het havengebied van Delfzijl zijn in het broedseizoen van 2014 op twee locaties nesten van Buizerds vastgesteld. Een derde nest werd net buiten het onderzoeksgebied (nabij Termuntenzijl) vastgesteld. De aanwezigheid van de Buizerd is beperkt tot het oostelijke deel van het onderzoeksgebied. Hier is, naast geschikte broedgelegenheid in de vorm van kleine bosjes, ook een ruime hoeveelheid geschikt foerageergebied (open terreinen) aanwezig. De Buizerd in de voormalige erfbeplanting ten zuiden van het Oosterhornkanaal (Valgen) was hier ook in 2009 al aanwezig. (Buro Bakker, 2011).

Het tweede nest werd gevonden in het bosje bij de toegang tot het terrein van Aldel en valt daarmee buiten het door Groningen Seaports beheerde deel van het havengebied. Dit nest betreft een nieuwvestiging ten opzichte van de inventarisatie van 2010 (Buro Bakker, 2011). Het foerageergebied van beide territoria overlapt elkaar voor een deel en omvat zowel de braakliggende percelen als ook het grootschalig akkerbouwgebied ten zuiden en ten oosten van het haventerrein.

Roek

In de omgeving van Weiwerd en Heveskes zijn in totaal twee kolonies van de Roek aanwezig. De grootste kolonie (93 nesten) ligt langs het Oosterhornkanaal ter hoogte van Heveskes. Deze kolonie is nieuw ten opzichte van de situatie in 2010 (Buro Bakker, 2011). De andere kolonie (33 nesten) is aanwezig op het terrein van de hondensportvereniging DES bij Weiwerd. Deze kolonie bestond in 2010 nog uit 4 nesten. Geconcludeerd kan worden dat de Roek toeneemt in het havengebied. De verwachting is dat de soort in de komende jaren nog verder zal toenemen. Uitbreiding van het aantal kolonies is een ontwikkeling die ook tot de mogelijkheden behoort. Het foerageergebied van de in het haventerrein broedende Roeken ligt voor het grootste deel in de voedselrijke landbouwpercelen buiten het haventerrein. Daarnaast wordt ook binnen het haventerrein gefoerageerd in wegbermen, parkeerterreinen en in Weiwerd.

Figuur 12 Kolonie van de Roek aan het Oosterhornkanaal. In de bomen tussen het Oosterhornkanaal en de weg werden 93 nesten geteld. Foto: Harold Steendam.

Ransuil

In het oostelijke deel van het onderzoeksgebied (Valgen) werd een territorium van de Ransuil vastgesteld. In de jaren 2009 en 2010 was de Ransuil in hetzelfde gebied aanwezig (Buro Bakker, 2011). Binnen het gebied maakt de Ransuil vermoedelijk gebruik van meerdere nestlocaties. De Ransuil is afhankelijk van de beschikbaarheid van (oude) kraaiennesten en moet daarbij concurreren met andere vogels (bijvoorbeeld Buizerd en Zwarte kraai). Het foerageergebied bestaat voornamelijk uit open terreinen en randen langs ruigtes en bossen en kan zicht uitstrekken tot enkele kilometers van het nest. Het foerageergebied van de Ransuil van Valgen ligt in de onbebouwde terreindelen binnen het havengebied en in de omringende akkerbouwgebieden.

Overige soorten

In het haventerrein van Delfzijl zijn de volgende soorten van de Rode lijst vastgesteld: Gele kwikstaart, Graspieper, Grutto, Koekoek, Slobeend, Spotvogel, Tureluur, Veldleeuwerik en Visdief. Voor de meer kritische weidevogels (Grutto, Tureluur) liggen de beste gebieden in het oostelijke deel van het havengebied en dan met name aan de noordkant van het Oosterhornkanaal. In maart 2014 is op de Oterumer Driehoek een speciaal broedeiland aangelegd voor Visdief en Noordse stern. In het broedseizoen van 2014 is het eiland direct al in gebruik genomen door Visdief (50 paar), Kokmeeuw (55 paar), Scholekster (2 paar), Bontbekplevier (2 paar) en Zilvermeeuw (1 paar) (bron: www.groningerlandschap.nl).

3.3 Vleermuizen

3.3.1 Haventerrein Eemshaven

Het moerasgedeelte ten westen van de Eemscentrale is voor vleermuizen veruit het meest interessante deel van de Eemshaven. Watervleermuis en Tweekleurige vleermuis komen hier met enkele tientallen exemplaren jagen gedurende het hele zomerseizoen. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn in de Eemshaven niet aanwezig. Er bevindt zich een vliegroue die de Eemshaven binnenkomt ter hoogte van het kantoor van Rijkswaterstaat aan de Robbenplaatweg. Hier worden de oude zeedijk en de Robbenplaatweg overgestoken waarna de vliegroue wordt vervolgd langs de bomerij op het terrein van Rijkswaterstaat. Daarna wordt weer een stuk open terrein overgestoken naar het moerasgedeelte waar door beide soorten wordt gejaagd boven de wateroppervlakken. De Watervleermuis is een kleine soort die normaliter vrij strikt aan vliegroues is gebonden. Het is daarom opvallend dat er tot twee keer toe open delen worden over gestoken van ongeveer 100 meter. Een groot aantal Watervleermuizen kent de wat ongebruikelijke vliegroue naar het moerasgedeelte. Dit duidt op een lange traditie van het gebruik van deze jachtgebieden.

De Tweekleurige vleermuis is een zeldzame soort in Nederland. Een van de weinige bekende kolonieplaatsen in ons land bevindt zich in Spijk, op 5 kilometer afstand van de Eemshaven. Het is zeer aannemelijk dat de jagende dieren in de Eemshaven afkomstig zijn uit Spijk en via de Spijsterriet en het Oostpolderbermkanaal de Eemshaven bereiken. De locatie van de verblijfplaats van de Watervleermuizen is onbekend maar bevindt zich vermoedelijk op kortere afstand.

Figuur 13 De vliegroue van Tweekleurige vleermuis en Watervleermuis in de Eemshaven.

In de nazomer, tijdens de trekperiode van een aantal vleermuissoorten is seizoenstrek van Ruige dwergvleermuis vastgesteld op de zeedijk, bij zowel de Eemscentrale als bij de monding van de Eemshaven. Seizoenstrek van vleermuizen langs zeedijken is een bekend fenomeen. Naast Ruige dwergvleermuis komt seizoenmigratie ook voor bij Rosse vleermuis, Meervleermuis en Tweekleurige vleermuis. Deze soorten komen in lagere dichtheden voor en kunnen daardoor zijn gemist. Om de seizoenstrek goed in beeld te krijgen zou een batcorder op de dijk kunnen worden geplaatst. Derge-

lijke volautomatische systemen registreren alle voorbijvliegende vleermuizen. De opnames kunnen achteraf (deels automatisch) worden geanalyseerd en op naam worden gebracht. Geschikte periodes om batcorders te plaatsen zijn tijdens de voorjaars trek (half maart tot en met half mei) en tijdens de najaars trek (half augustus tot en met half oktober), waarbij de verwachting is dat de najaars trek massaler is dan de voorjaars trek.

Voor het overige is de Eemshaven bijzonder open van aard en daardoor arm aan vleermuizen. In de Westlob werden vleermuizen in het geheel niet aangetroffen.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in de Eemshaven niet aanwezig. Beschermde essentiële vlieg- en migratieroutes bevinden zich in de Oostlob (figuur 13) en langs de zeedijk. Het moerasgedeelte in de Oostlob kan worden aangemerkt als belangrijk foerageerbiotoop voor twee kritische soorten vleermuizen.

3.3.2 Haventerrein Delfzijl

Er werd in 2014 een verblijfplaats van Laatvlieger aangetroffen in een loods aan de Wierderond te Weiwerd. Hier werden drie uitvliegende dieren waargenomen. De verblijfplaats bevindt zich onder betimmering in de zuidgevel. Het betreft een verblijfplaats van enkele dieren.

In de kerk van Heveskes waren in 2014 twee verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aanwezig. In beide gevallen betroffen het solitaire mannetjes die de verblijven gebruiken in de zomer. In de nazomer doen de locaties dienst als paarverblijf. Een verblijfplaats bevindt zich boven de ingang onder metalen plaatwerk op de schouders van de kerk. De andere verblijfplaats is aanwezig aan de achterzijde. In 2010 (Buro bakker, 2011) zijn twee verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen in Weiwerd in de voormalige school aan de Wierderond en in de boerderij aan het Schaappad. Deze waren in 2014 nog steeds aanwezig. De verblijfplaats van Ruige dwergvleermuis in een boomholte op een voormalig boeren erf in Valgen (Buro Bakker, 2011) werd niet meer aangetroffen. Overige verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen.

Er bevinden zich twee vliegroutes van Gewone dwergvleermuis langs de oevers van de Oosterhornhaven ter hoogte van Heveskes. Deze vliegroutes worden vrij extensief gebruikt. Overige vliegroutes in het gebied betreffen de in 2010 aangetroffen routes van Gewone dwergvleermuis tussen Farmsum en Weiwerd en de vliegroute van Laatvlieger langs de Oosterhornhaven. Deze laatste route wordt ook gebruikt door de Gewone dwergvleermuis. Dieren oriënteren zich hier op de hoge oever vegetatie langs de Oosterhornhaven.

De zeedijk wordt in Delfzijl niet gebruikt als seizoenmigratie-route van Ruige dwergvleermuis en andere soorten.

De aantallen vleermuizen in Haventerrein Delfzijl zijn betrekkelijk laag. Er werden geen belangrijke foerageergebieden aangetroffen. Er zijn vijf verblijfplaatsen van kleine aantallen vleermuizen aanwezig. De aangetroffen vliegroutes worden door vrij lage aantallen vleermuizen gebruikt maar zijn voor de lokale populatie vleermuizen wel van groot belang en dienen daarom als essentieel te worden aangemerkt.

3.4 Waterspitsmuis

3.4.1 Haventerrein Eemshaven

In 2005 werd de Waterspitsmuis op twee locaties aangetroffen in de Eemshaven. Vervolgonderzoek in 2008 leverde geen vangsten van Waterspitsmuis op. Ook in 2014 is de Waterspitsmuis niet aangetroffen. Voor het onderzoek naar muizen zijn 80 vallen geplaatst in de beperkte hoeveelheid geschikt biotoop. De vallen zijn verdeeld in 8 raaien, waarvan 7 raaien van 10x1 en 1 raai (raai 8) van 5x2 vallen (zie figuur 1). In tabel 4 zijn het totaal aantal vangsten over de drie controles per raai weergegeven.

Het is onduidelijk waarom de Waterspitsmuis niet werd aangetroffen in de Eemshaven. Alle 8 raaien zijn geplaatst op locaties die ogenschijnlijk geschikt zijn voor de soort. Desondanks werd de Waterspitsmuis niet gevangen. Uitsluitend de algemene soorten Bosspitsmuis, Bosmuis, Veldmuis en Dwergmuis werden aangetroffen. In de omgeving van de Eemshaven zijn recent wel vangsten van Waterspitsmuis gedaan (Buro Bakker, 2013b).

Tabel 4 Resultaten muizen onderzoek Haventerrein Eemshaven.

	Bosmuis	Veldmuis	Dwergmuis	Bosspitsmuis
Raai 1 (10 vallen)	0	2	0	3
Raai 2 (10 vallen)	0	0	0	0
Raai 3 (10 vallen)	2	2	3	0
Raai 4 (10 vallen)	6	7	3	0
Raai 5 (10 vallen)	1	10	5	0
Raai 6 (10 vallen)	3	0	0	0
Raai 7 (10 vallen)	7	0	2	0
Raai 8 (10 vallen)	0	24	0	0

3.4.2 Haventerrein Delfzijl

De Waterspitsmuis werd in Haventerrein Delfzijl eveneens niet gevangen. Geschikt biotoop waar vallen konden worden geplaatst is maar in beperkte mate aanwezig. Alle vier raaien bestonden uit 20 vallen (10x2). De locaties van de raaien is weergegeven in figuur 2. In tabel 5 zijn het totaal aantal vangsten over de drie controles per raai weergegeven.

Het ontbreken van de Waterspitsmuis in Delfzijl is mogelijk te verklaren doordat het de soort kennelijk niet is gelukt het Havengebied Delfzijl te koloniseren.

Tabel 5 Resultaten muizenonderzoek Haventerrein Delfzijl.

	Bosmuis	Veldmuis	Rosse woelmuis	Dwergmuis
Raai 1 (20 vallen)	10	22	0	1
Raai 2 (20 vallen)	7	20	0	1
Raai 3 (20 vallen)	1	5	0	0
Raai 4 (20 vallen)	10	24	8	6

3.5 Steenmarter

3.5.1 Haventerrein Eemshaven

Tijdens voorgaande onderzoeken werden er in de Eemshaven geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van de Steenmarter gevonden. Ook in 2014 werd de Steenmarter niet waargenomen. Uit openbare verspreidingsgegevens blijkt dat de Steenmarter in het noordoostelijke deel van de Provincie Groningen relatief weinig voor komt. Recent is er een exemplaar aangereden op de N33 ter hoogte van Oudeschip. Op 25 augustus is er meerdere malen een Steenmarter waargenomen vanaf de trektelpost bij de koelwaterinlaat van de Eemscentrale. Dit dier verblijft waarschijnlijk op het terrein van de Eemscentrale. De Steenmarter heeft de Eemshaven kennelijk (in beperkte aantallen) bereikt.

3.5.2 Haventerrein Delfzijl

Er werd tweemaal een zichtwaarneming van Steenmarter verricht in Haventerrein Delfzijl. Tezamen met de waarnemingen van voorgaande onderzoeken kan worden vastgesteld dat de Steenmarter aanwezig is in Havengebied Delfzijl. Een verblijfplaats is nog aanwezig in de voormalige school in Weiwerd. Daarnaast zijn talloze andere potentiële verblijfplaatsen aanwezig zoals bijvoorbeeld aangegeven in figuur 14. Ook op de industrieterreinen zijn voldoende verblijfmogelijkheden te vinden in loodsen, onder gebouwen en objecten op de terreinen.

Steenmarters zijn sterk territoriaal en dulden geen andere dieren binnen hun jachtgebied. In het gehele onderzoeksgebied is naar schatting ruimte voor ongeveer 5 tot 10 dieren.

Figuur 14 Oude vervallen boerderij in de omgeving van Weiwerd, geschikt als verblijfplaats voor de Steenmarter. Foto: Harold Steendam.

4 | Vervolgprocedures

4.1 Relevante regelgeving

In delen van de haventerreinen van GSP zijn diverse regelingen van toepassing die van invloed zijn op vervolgtrajecten ten behoeve van toekomstige ontwikkelingen en beheer. De regeling die van toepassing is op een ontwikkeling is afhankelijk van de soort, het beschermingsregime en de locatie. Hieronder worden de regelingen behandeld en wordt ingegaan op de consequenties voor ontwikkelingen en beheer.

Ontheffing Flora- en faunawet Eemshaven zuidoost

Voor ontwikkelingen in de Eemshaven zuidoost (realisatie Green Dataport Eemshaven) is ontheffing aangevraagd bij het ministerie van Economische Zaken. Deze ontheffing is aangevraagd wegens de aanwezigheid van in totaal vier verblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis en de Gewone dwergvleermuis in de boerderijen Landlust en de Morgenster en in de erfbeplanting van beide boerderijen. De ontheffing is verleend op 21 juli 2014 (geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2014/0081). In de ontheffing zijn voorwaarden opgenomen voor wat betreft mitigatie en zorgvuldige sloop. De ontheffing geldt uitsluitend voor de verblijfplaatsen van vleermuizen in de boerderijen en de erfbeplanting rondom de boerderijen.

Tijdelijke Natuur

Voor terreindelen die vallen onder Tijdelijke Natuur is op 9 oktober 2012 ontheffing verleend door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (nu Economische Zaken; geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2012/0046). De ontheffing heeft betrekking op braakliggende percelen in het havengebied van Delfzijl. De exacte ligging van de percelen waarop de ontheffing betrekking heeft is aangeduid op de soortverspreidingskaarten in de bijlage. De ontheffing is verleend voor het creëren en over een aantal jaren weer verwijderen van Tijdelijke Natuur. In de beleidslijn Tijdelijke Natuur worden de mogelijkheden verkend om binnen de bestaande wettelijke kaders tijdelijke natuur een kans te geven zich te ontwikkelen en de mogelijkheid te bieden om deze natuur ook weer op te ruimen, wanneer het terrein zijn uiteindelijke definitieve bestemming krijgt. De ontheffing geldt uitsluitend voor zwaar beschermde soorten die op het moment van aanvragen van de ontheffing nog niet in het gebied voorkwamen, maar door het achterwege blijven van beheer wellicht zich in het gebied hebben weten te vestigen. De ontheffing Tijdelijke Natuur geldt dus nadrukkelijk niet voor soorten die al aanwezig waren voordat de ontheffing is verleend.

Gedragscode natuurvriendelijk werken

De gedragscode natuurvriendelijk werken is opgesteld door Groningen Seaports voor haar terreinen bij Delfzijl en de Eemshaven, om op voorhand te voldoen aan de eisen van de Flora- en faunawet en dient – onder voorwaarden - als vrijstelling voor de ontheffingsplicht (art. 75 van de Flora- en faunawet). Deze gedragscode is in 2012 goedgekeurd door de Minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (nu Economische Zaken) en geldt in het hele werkgebied van Groningen Seaports, alsmede voor de bedrijven die op het terrein van Groningen Seaports zijn gevestigd. De gedragscode biedt vooraf duidelijkheid over de te volgen werkwijze bij situaties waar sprake is van door de wet beschermde soorten. De geldigheid van de gedragscode is samengevat in tabel 6.

Tabel 6 Geldigheid van de gedragscode natuurvriendelijk werken (bron: Arcadis, 2012).

	beschermingsregime		
	matig zwaar	zwaar	vogels, nesten e.d.
bestendig beheer en onderhoud	Gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen als vrijstelling van de ontheffingsplicht, mits deze geheel wordt nageleefd.	Als de gedragscode geheel wordt nageleefd worden geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.	Als de gedragscode geheel wordt nageleefd worden geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.
ruimtelijke ontwikkeling en inrichting	Gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen als vrijstelling van de ontheffingsplicht, mits deze geheel wordt nageleefd.	De gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen niet als vrijstelling, maar kan worden gebruikt als leidraad bij het aanvragen van een ontheffing.	De gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen niet als vrijstelling, maar kan worden gebruikt als leidraad bij het aanvragen van een ontheffing.
bestendig medegebruik	Gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen als vrijstelling van de ontheffingsplicht, mits deze geheel wordt nageleefd.	Indien een bijlage IV-soort: De gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen niet als vrijstelling, maar kan worden gebruikt als leidraad bij het aanvragen van een ontheffing.	De gedragscode geldt bij een overtreding van de verbodsbepalingen niet als vrijstelling, maar kan worden gebruikt als leidraad bij het aanvragen van een ontheffing.
		Overige soorten: Als de gedragscode geheel wordt nageleefd worden geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.	

Reguliere ontheffing

Als geen van de hierboven genoemde procedures van toepassing is dient een regulier ontheffings-traject doorlopen te worden. Dit is in het bijzonder het geval bij ruimtelijke ingrepen in de Eemshaven en buiten de Tijdelijke Natuur in Delfzijl voor zwaar beschermde soorten en vogels met een jaarrond beschermde nestplaats.

4.2 Vervolprocedures per soort en per locatie

Indien door ontwikkelingen in de havengebieden (bijvoorbeeld uitgifte van terreinen of de aanleg van nieuwe infrastructuur) effecten op leefgebied van beschermde flora en fauna niet kunnen worden uitgesloten is een vervolgtraject aan de orde. De precieze aard van het vervolgprocedure wordt bepaald door de locatie waar de ontwikkeling plaatsvindt, de beschermde soorten die in het gebied voorkomen en de effecten van de ontwikkeling op de beschermde soorten. Bij sommige ontwikkelingen is nader onderzoek noodzakelijk om meer duidelijkheid te krijgen over het gebruik van het terrein door beschermde soorten. Zo dient de sloop van gebouwen altijd voorafgegaan te worden door een

nadere inspectie op (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten. Bebouwing (met uitzondering van de boerderijen in Eemshaven zuidoost) is namelijk niet binnen het kader van deze monitoring onderzocht.

Hieronder worden voor de beide havengebieden de vervolgpcedures behandeld voor de aangetroffen beschermde soorten. Voor de overzichtelijkheid en om praktische redenen zijn soorten soms samengenomen in soortgroepen.

4.2.1 Havengebied Delfzijl

Vleermuizen

De in het haventerrein aangetroffen verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en belangrijk foerageergebied van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger genieten een zware bescherming in de Flora- en faunawet. De aangetroffen verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied vallen **niet** onder Tijdelijke Natuur, omdat ze er buiten liggen of omdat ze al aanwezig waren vóór de Tijdelijke Natuur. Ontwikkelingen die negatieve invloed hebben op het leefgebied van de vleermuizen zijn daarmee ontheffingsplichtig. Ontwikkelingen die negatief effect hebben op het leefgebied van vleermuizen zijn onder andere: sloop van gebouwen met verblijfplaatsen, aanbrengen van verlichting die uitstraalt op locaties die worden gebruikt door vleermuizen en het kappen van (delen) van wegbeplanting die worden gebruikt als vliegroute. Voor een nadere beoordeling van de effecten van een ontwikkeling is het sterk aan te bevelen om de deskundigheid van een ecoloog te betrekken.

Beschermde flora (Rietorchis, Vleeskleurige orchis, Grote keverorchis en Moeraswespenorchis)

Alle beschermde flora in het havengebied Delfzijl geniet een matig zware bescherming. Deze soorten daarmee niet onder de regeling Tijdelijke Natuur. Voor ontwikkelingen waarbij groeiplaatsen worden aangetast kan gebruik worden gemaakt van de gedragscode natuurvriendelijk werken. In de gedragscode wordt verder ingegaan op welke wijze moet worden gehandeld.

Buizerd, Ransuil en Roek

Nesten van Buizerd, Ransuil en Roek genieten een jaarronde bescherming. Alle nesten liggen buiten de Tijdelijke Natuur. Deze regeling is daardoor in geen van de gevallen van toepassing. Ontwikkelingen waarbij de nestlocaties van deze soorten verloren gaan of onbruikbaar worden gemaakt zijn niet toegestaan. Voor dergelijke ontwikkelingen moet ontheffing worden aangevraagd. Voor Buizerd en Ransuil is ook het op grotere schaal inrichten van onbebouwd terrein in de omgeving van de nestlocatie van invloed op het functioneren van de nestlocatie voor beide soorten. Voor dergelijke ontwikkelingen kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen. Voor de Roek geldt dat het foerageergebied zich grotendeels buiten het haventerrein van Delfzijl bevindt waardoor ruimtelijke ingrepen in de nabijheid van de kolonies niet ontheffingsplichtig zijn.

Steenmarter

Verblijfplaatsen van de Steenmarter genieten een matig zware bescherming. Voor deze soort is de gedragscode van toepassing. In de praktijk betekent dit dat ruimtelijke ontwikkelingen waarbij gebouwen worden gesloopt voorafgegaan moeten worden door een inpassende inspectie om te beoordelen of er in de betreffende bebouwing verblijfplaatsen van de Steenmarter aanwezig zijn.

4.2.2 Havengebied Eemshaven

Vleermuizen

Voor de verblijfplaatsen van Ruige dwergvleermuis en Gewone dwergvleermuis die in de boerderijen De Morgenster en Landlust zijn aangetroffen is ontheffing verleend. In de voorwaarden bij de ontheffing

ting staat op welke wijze werkzaamheden (zoals sloop van de boerderijen en verwijdering van de erfbeplanting) moeten worden uitgevoerd en welke maatregelen moeten worden genomen. Voor overige ontwikkelingen die negatieve invloed hebben op het leefgebied van vleermuizen is een reguliere ontheffingsprocedure van toepassing. Om te beoordelen of een bepaalde ontwikkeling effect heeft op het leefgebied van vleermuizen en daarbij mogelijk zal leiden tot een overtreding van een verbodsbepaling in de Flora- en faunawet is ecologische deskundigheid vereist.

Ransuil

Nesten van de Ransuil genieten een jaarronde bescherming. Ontwikkelingen waarbij de nestlocatie verloren gaat is niet toegestaan. Voor dergelijke ontwikkelingen is een reguliere ontheffingsprocedure van toepassing. Daarnaast kan het op grotere schaal inrichten van onbebouwd terrein in de omgeving van de nestlocatie en daarmee het verdwijnen van geschikt foerageergebied leiden tot het in onbruik raken van het nest. Ook voor dergelijke ontwikkelingen is een reguliere ontheffingsprocedure van toepassing. Om duidelijkheid te krijgen wat de effecten zijn van dergelijke grootschalige ontwikkelingen en of er mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden is de inzet van ecologische deskundigheid altijd sterk aan te bevelen.

Buizerd en Kerkuil

De nestlocaties van de Buizerd en de Kerkuil liggen beide buiten het door GSP beheerde deel van het haventerrein. Ontwikkelingen die direct van invloed zijn op de nestlocaties zijn dus niet te verwachten. Indirecte effecten van toekomstige ontwikkelingen (verdwijnen foerageergebied) kunnen echter wel aanleiding zijn tot de noodzaak om een ontheffingsprocedure te volgen. Er moet dan sprake zijn van ontwikkelingen waarbij het foerageergebied op grote schaal verdwijnt en alternatief foerageergebied niet voorhanden is.

Groenknolorchis

De Groenknolorchis is een zwaar beschermde soort. Voor ontwikkelingen waarbij de huidige groeiplaats (in de ecostrook) verloren gaat is een reguliere ontheffingsprocedure van toepassing.

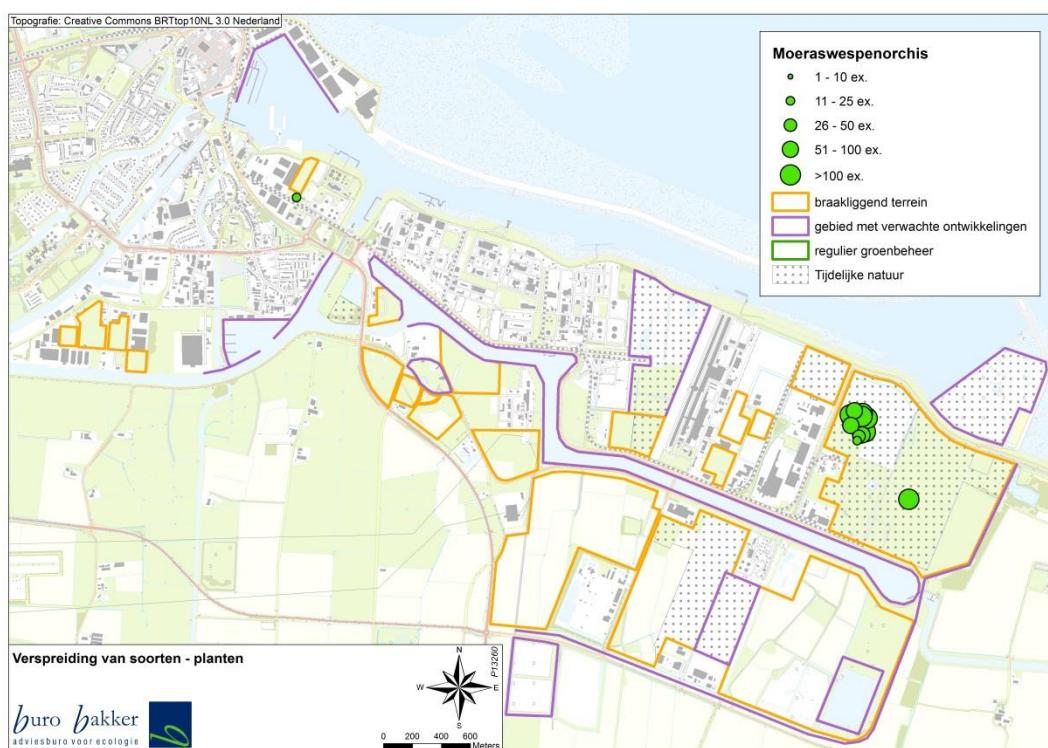
Overige flora (Rietorchis, Moeraswespenorchis, Vleeskleurige orchis en Steenanjer)

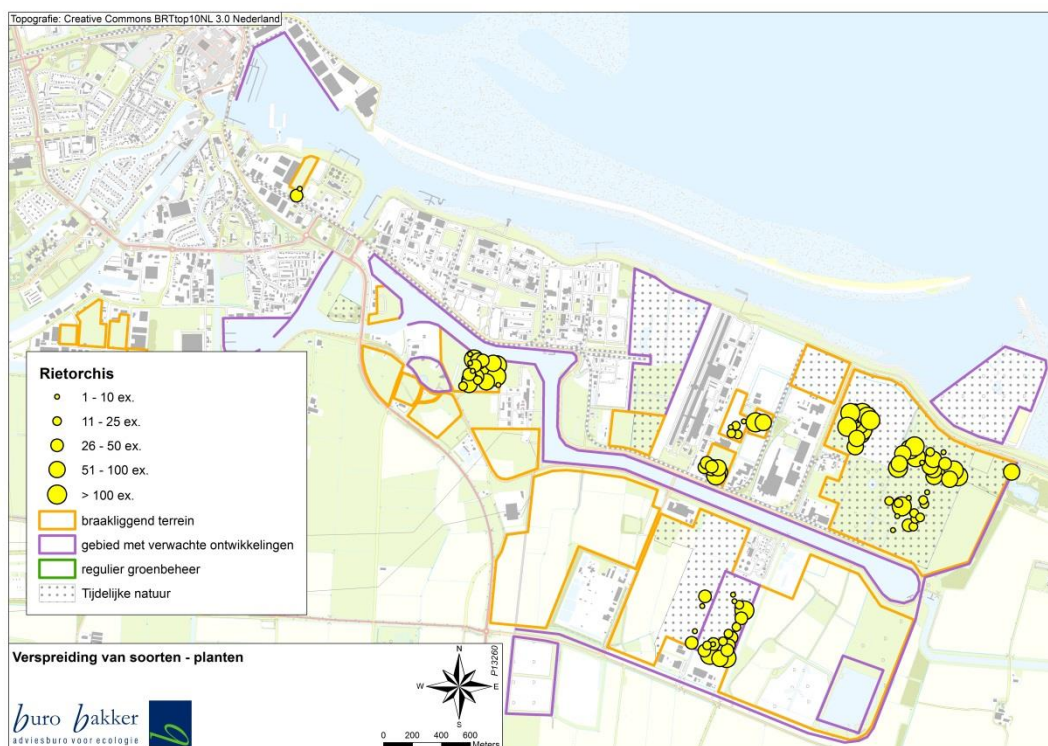
Overige beschermde flora in het Eemshavengebied geniet een matig zware bescherming. Voor ontwikkelingen waarbij groeiplaatsen van deze soorten worden aangetast is de gedragscode van toepassing. De gedragscode geeft duidelijkheid over de te volgen werkwijze.

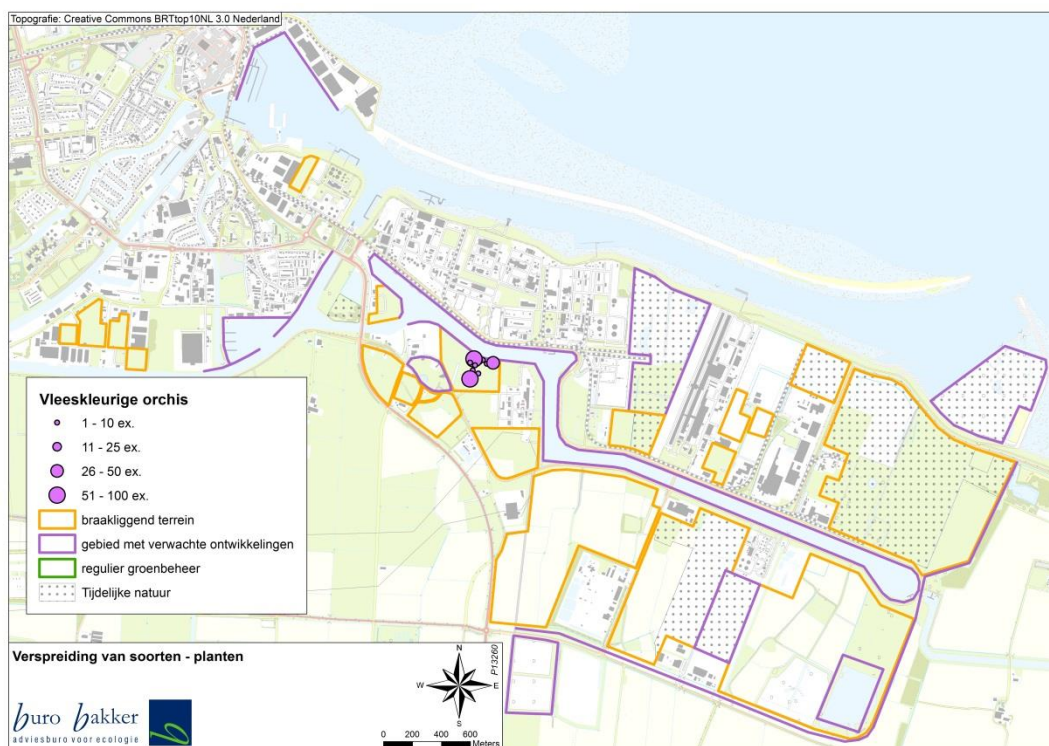
5 | Literatuur en bronnen

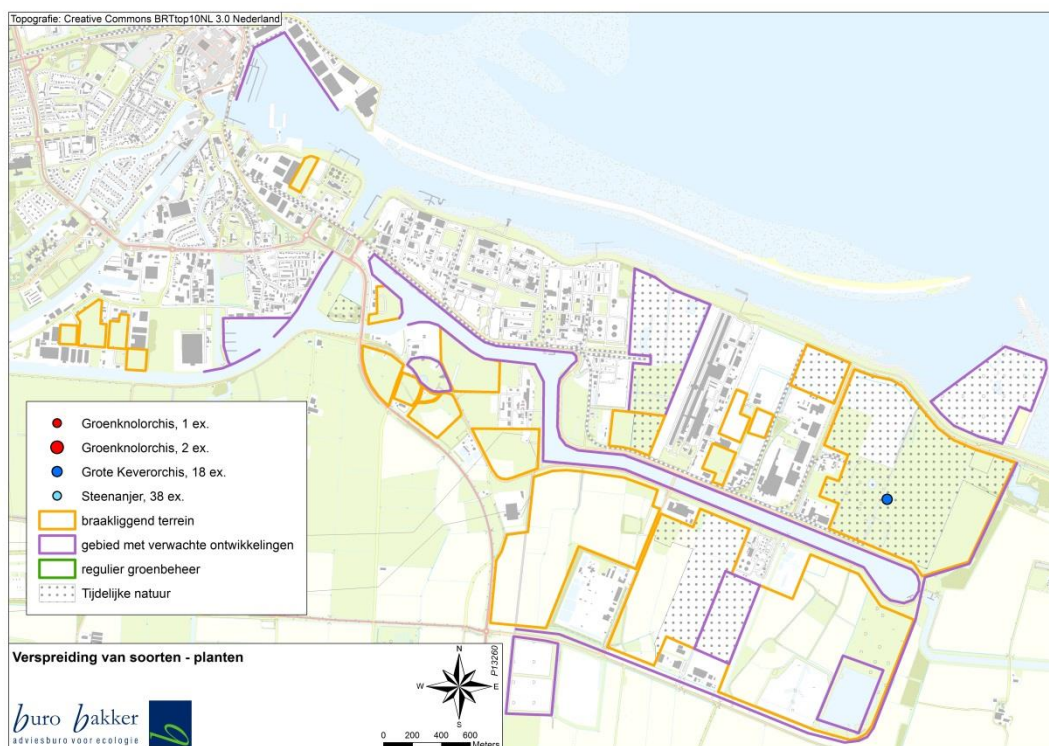
- Arcadis, 2012.* Gedragscode natuurvriendelijk werken. In opdracht van Groningen Seaports.
- Buro Bakker 2005;* Groningen Seaports Eemshaven, Flora- en faunaonderzoek. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen
- Buro Bakker 2009;* Nader onderzoek naar beschermde flora en fauna te Valgen Oosterhorn. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen
- Buro Bakker 2011;* Nader onderzoek naar beschermde flora en fauna industrieterrein Oosterhorn nabij Delfzijl. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen
- Buro Bakker 2013a.* Monitoring orchideeën in de ecostrook. Buro Bakker Adviesburo voor Ecologie BV in opdracht van Groningen Seaports.
- Buro Bakker 2013b;* Flora en fauna Provinciale infrastructuur Provincie Groningen. Buro Bakker in opdracht van Provincie Groningen. Assen.
- Greve M. 2013.* Advies Natuurwaarden Eemshaven Zuidoost, fase 1. BügelHajema, Assen.
- Greve M., 2013.* Bedrijventerrein Eemshaven Zuidoost, verwijdering twee boerderijen en omliggende erfbeplanting. Memo BügelHajema, Assen.
- Meijer R. 2012.* Onderzoek vleermuizen De Morgenster, Oostpolder, uitbreiding bedrijventerrein Eemshaven Zuidoost. BügelHajema, Assen.
- Stichting Floron Nijmegen 2011.* Nieuwe atlas van de Nederlandse flora. KNNV Uitgeverij Zeist.
- Weeda, E.J, R. Westra, Ch. Westra & T. Westra 1985, 1987, 1988, 1991, 1994.* Nederlandse oecologische flora. Delen 1 t/m 5. IVN, VARA en VEWIN, Amsterdam.

Bijlage 1 | Verspreiding flora

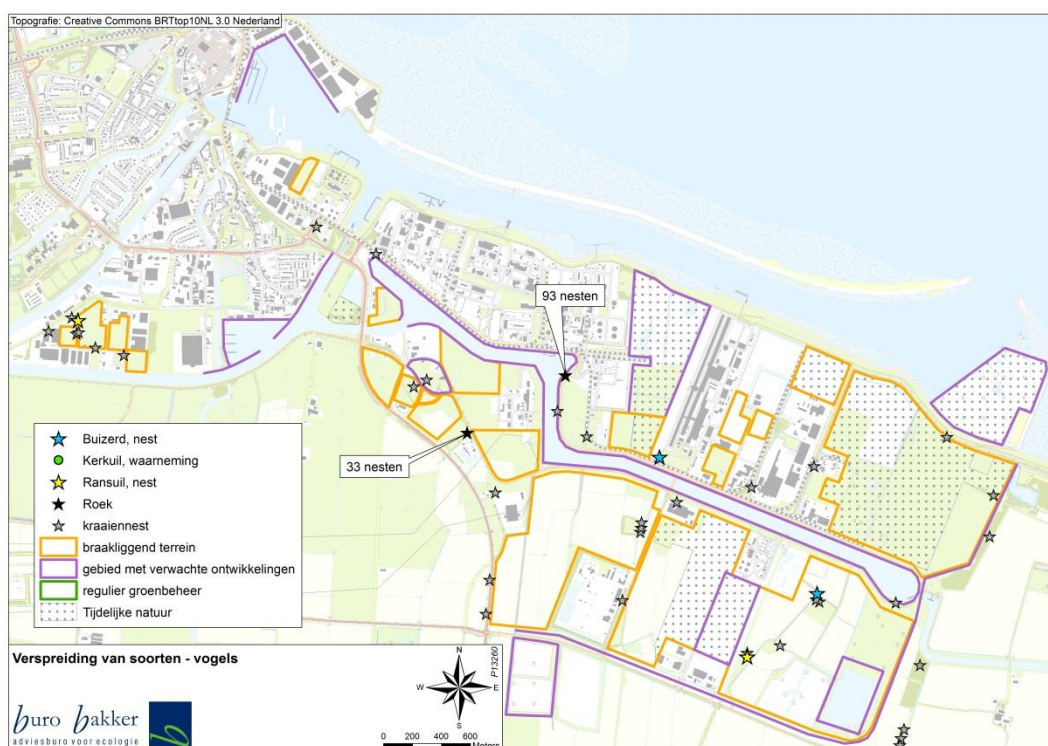

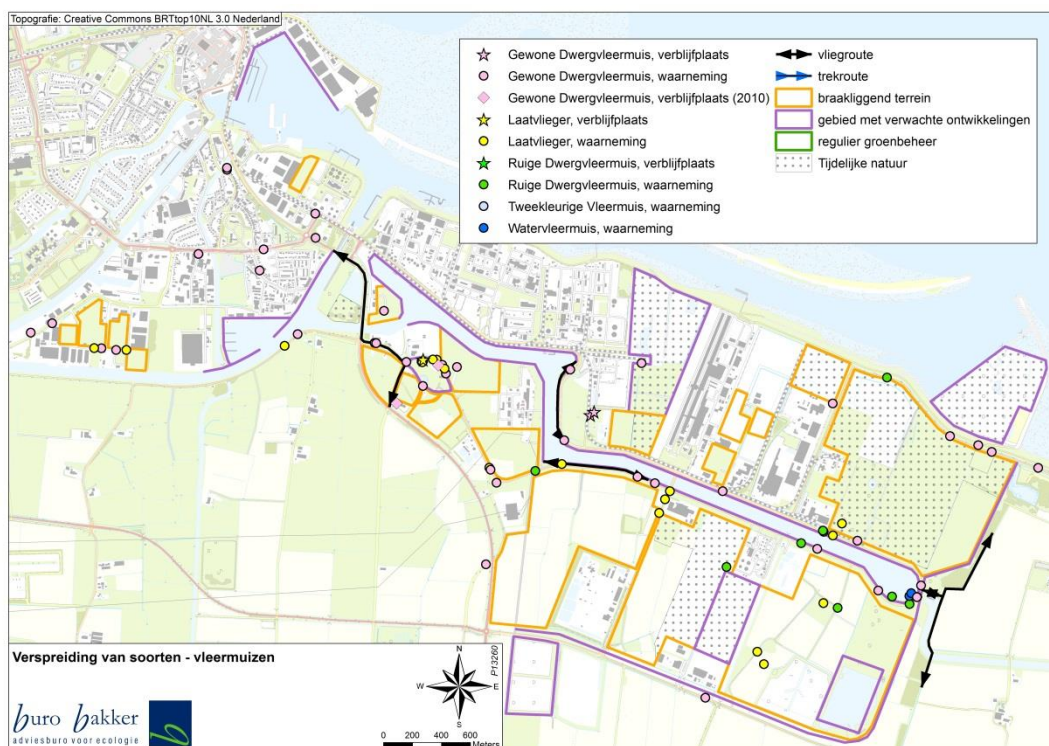
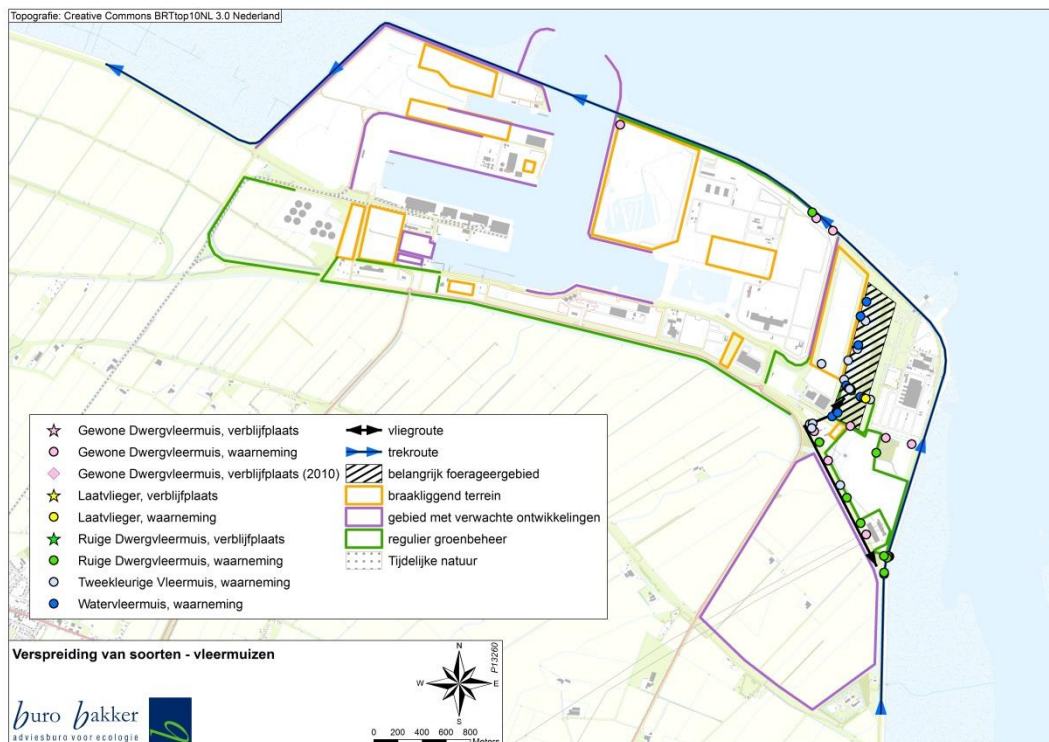

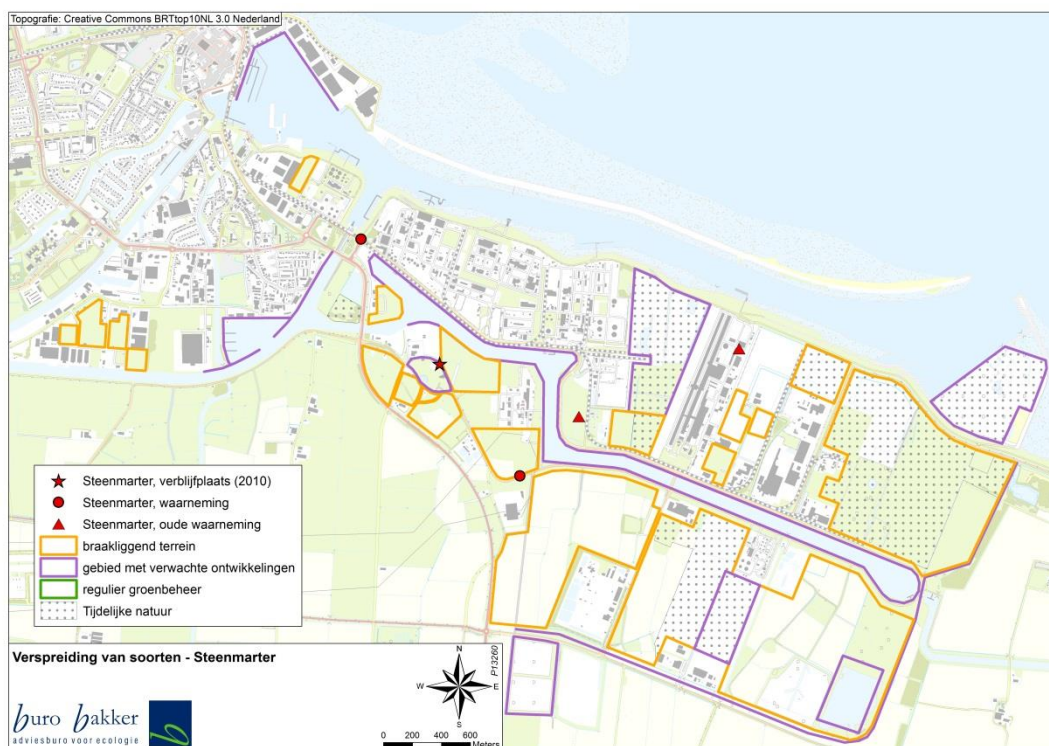
Bijlage 2 | Verspreiding vogels

In de verspreidingskaartjes hierboven zijn ook kraaiennesten vermeld. Deze nesten genieten **geen** jaarronde bescherming. De reden dat deze toch op de kaartjes zijn aangegeven is dat ze ook in gebruik kunnen worden genomen door soorten met jaarrond beschermde nesten (bijv. Ransuil).

Bijlage 3 | Verspreiding zoogdieren

Colofon

Opdrachtgever

Groningen Seaports

Contactpersoon

dhr. B. van der Kolk

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV

Weiersloop 9

Postbus 10034 | 9400 CA Assen

T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl

www.burobakker.nl

Projectleiding

Michiel van Kerkvoorde

Rapportage

Harold Steendam, Rudy Offereins & Rudmer Zwerver

Veldwerk

Rudy Offereins, Harold Steendam & Rudmer Zwerver

Tekenwerk en GIS

Herbert Dijkhuizen

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV

Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2014). Onderzoek flora en fauna beheers-
gebied Groningen Seaports. Monitoring 2014. In op-
dracht van Groningen Seaports.